 KYΨEΛH

ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ ΕΚΛΕΚΤΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: ΑΡΧΙΜ. ΧΡΙΣΤ. ΑΘ. ΚΑΛΥΒΑΣ ΙΕΡΟΚΗΡΥΞ

4

ΚΑΤΑΧΡΗΣΕΙΣ

★ ΑΝΩ ΓΛΥΦΑΔΑ ΑΤΤΙΚΗΣ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1960 ★

Τοῦ Μ. Βασιλείου

ΓΑΣΤΡΙΜΑΡΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΘΗ

Ὁ Χριστιανικὸς βίος ἕνα μονάχα ἐπιδιώκει, ἀγαπητοί μου, σὰν μονότροπος ποὺ εἶναι: τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ. Γιατί, εἴτε τρῶτε, εἴτε πίνετε, ἢ ὅ,τιδήποτε ἄλλο κάνετε, μονάχα στὴ δόξα τοῦ Θεοῦ νὰ ἀποβλέπετε, ὅπως γράφει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ποὺ μιλάει ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ. Διαφορετικὴ εἶναι ἡ ζωὴ τῶν κοσμικῶν ποὺ βρίσκονται ἔξω ἀπὸ τὸν χριστιανικὸν κύκλον, γιατὶ παρουσιάζει καὶ τρόπους καὶ ποικιλίες πολλές, καὶ παίρνει σχήματα καὶ μορφὲς ἀνάλογα μὲ τὶς ἀτομικὲς ὀρέξεις τοῦ καθενός. Ἂν πρόκειται κι᾿ ἐμεῖς οἱ Χριστιανοὶ ν᾿ ἀνεχθοῦμε αὐτὰ γιὰ λογαριασμό μας, καὶ σύμφωνα μὲ τὶς δυνατότητες ποὺ ἔχουμε νὰ ἐπιδιώξουμε τὶς ἡδονὲς τοῦ κόσμου καὶ νὰ ἑτοιμαζώμεθα γιὰ ἐπίδειξι, φοβοῦμαι μήπως αὐτὰ τὰ ἄσχημα ποὺ γκρεμίζουμε, φθάσουμε στὸ σημεῖο νὰ τὰ ξαναχτίζουμε, καὶ γιὰ ὅσα κατακρίνουμε τοὺς ἄλλους γι᾿ αὐτὰ καὶ θὰ κατακριθοῦμε οἱ ἴδιοι ποὺ μπήκαμε σ᾿ ἕνα χριστιανικὸ σχῆμα, ἐφ᾿ ὅσον συνεχῶς ἀλλάζουμε μορφή, ὅπως συμβαίνει ὅταν βρισκώμαστε συντροφιὰ μὲ τοὺς ὑπερηφάνους, ν᾿ ἀλλάζουμε φορεσιές. Αὐτὸ δὲν εἶναι τιμητικὸ γιὰ ᾿κείνους ποὺ ἑτοιμά-

ζουν κατὰ τὰς ὀρέξεις τῶν κοιλιοδούλων τὸ χριστιανικό τους τραπέζι.

Ἐὰν στρώσῃς τραπέζι στὸν ἀδελφό σου μὲ πολλὰ φαγητὰ ποὺ διεγείρουν μάλιστα τὴν ὄρεξι πρὸς ἡδονήν, ἐσὺ ὁ ἴδιος ἀμέσως μ᾽ αὐτὸ ποὺ κάνεις, τὸν κατηγορεῖς ὡς φιλήδονον, καὶ τὸν λούζεις μέ λόγια χλευαστικὰ τῆς κοιλιοδουλείας του, ἀφοῦ, ἔτσι τὸν ἐλέγχεις ὅτι τάχα τὸν ἐκυρίεψε τὸ πάθος τῆς ἡδονῆς. Τὶ σχέσιν ἔχουμε ἐμεῖς μὲ τὶς πολυτέλειες; Μᾶς ἐπεσκέφθη ἕνας ξένος; Ἂν εἶναι ἀδελφός μας καὶ ἀκολουθῇ τὴν ἴδια γραμμὴ πρὸς τὸν ἴδιο σκοπὸ τῆς ζωῆς, θὰ γνωρίσῃ τὸ δικό μας τραπέζι, γιατὶ ὅ,τι εἶχε καὶ στὸ σπίτι του, θὰ βρῇ καὶ στὸ δικό μας. Ἀλλ᾽ εἶναι κουρασμένος ἀπ᾽ τὴν πεζοπορία; Ἂς τοῦ φτιάσουμε, ἐπὶ τέλους, καὶ κάτι παραπάνω ποὺ θὰ τὸν ἀνακουφίσῃ. Ἂν μᾶς ἦλθε κανένας ἄλλος, ἐκτὸς δηλ. ἀπὸ τὸν χριστιανικό μας κύκλο, καὶ τὶς συνήθειές μας, πρέπει νὰ μάθῃ ἐπάνω στὴ ζωή μας, μὲ τὰ ἔργα μας, ἐφ᾽ ὅσον δὲν ἐπείσθη μὲ τὰ λόγια, τὴ λιτότητα καὶ τὴν αὐτάρκειά μας, ὥστε νὰ ἔχῃ μπροστά του τὸ ζωντανὸ παράδειγμα ποὺ θὰ τοῦ μιλάῃ. Ἂς μείνῃ στὸ μυαλό του ἡ θύμησι τῆς χριστιανικῆς τραπέζης ποὺ θὰ τοῦ προβάλλῃ τὴν ἀδιάβλητη χριστιανική μας φτώχεια. Κι᾽ ἂν ὑποτεθῇ πῶς δὲν θὰ προσέξῃ αὐτό, ἀλλὰ τὸ εἰρωνευθῇ, αὐτὸς δὲν θὰ ξαναπατήσῃ στὸ σπίτι μας νὰ μᾶς ἐνοχλήσῃ. γιατὶ ἦταν ἀλλιῶς μαθημένος. Γιὰ μᾶς ντροπὴ εἶναι καὶ ἀπαράδεκτο πρᾶγμα, ἀλλὰ καὶ ἐπιζήμιον, νὰ γυρίζουμε δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ γιὰ νὰ βροῦμε πράγματα ποὺ δὲν εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ τὸ δικό μας τραπέζι. Αὐτὰ τὰ πράγματα ἀνάβουν καταστροφικὴν ἡδονήν, καί, ἐπὶ πλέον, δίνουν τροφὴ στὴν κενοδοξία. Κι᾽ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ φιλήδονοι βλάπτονται, ὅταν ἀσχολοῦνται μὲ τὰ γαστριμαργικά μας. Βλέπουν κι᾽ αὐτοὶ πῶς κι᾽ ἐμεῖς οἱ Χριστιανοὶ μπαίνουμε σὲ τέτοιου εἴδους φροντίδες γύρω ἀπὸ τὶς ὁποῖες καὶ οἱ κοσμικοί, ἔξω ἀπὸ μᾶς ἀνησυχοῦν. Ἀλλά, καὶ ὅταν τρῶμε, ἂς μὴ ξεφεύγῃ ἀπὸ τὸ μυαλό μας πῶς πρέπει νὰ ἐνθυμούμεθα τὸ Θεό, τὸν Ὁποῖον πρέπει καὶ νὰ δοξολογοῦμε μὲ τὴν ἀφορμὴ ποὺ τὸ σῶμα, τὸ ὁποῖον ὁ Ἴδιος κατεσκεύασε, δέχεται τὰς τροφάς, ἀφοῦ τὰ διάφορα εἴδη τῶν φαγητῶν εἶναι κατάλληλα καὶ ἀνάλογα μὲ τὴ σωματική μας ἰδιοσυστασία προσηρμοσμένα ἀπὸ τὸν Θεὸ Ὅστις ὅλα τὰ οἰκονομεῖ πρὸς τὸ συμφέρο μας. Ἂς εἶναι μιὰ ὡρισμένη ὥρα γιὰ τὸ φαγητό μας μέσα στὸ εἰκοσιτετράωρο τοῦ ἡμερονυκτίου ποὺ χρειάζεται γιὰ τὴ διατροφὴ τοῦ σώματος. Ὅλες τὶς ἄλλες ὧρες τὸ μυαλό μας ν᾽ ἀσχολῆται μὲ κάτι τὸ πνευματικώτερο.

Ὅποιος σκέπτεται ψηλότερα, θὰ φροντίζῃ γιὰ ὅ,τι καλλίτερο ὑπὲρ τῆς ψυχῆς του, καὶ θ᾽ἀγωνισθῇ νὰ πιτύχῃ τὸ ἀληθινὸ καὶ τὸ γνήσιο. Ἂν τὸ σῶμα ἀδυνατίζῃ ἀπὸ ὑποσιτισμὸ ἢ ὑποφέρῃ ἀπὸ τὸ κρύο καὶ ἀπὸ ἔλλειψι ζεστασιᾶς, ἢ πονῇ μέσα στὴν ἀρρώστειά του, ἢ πάσχῃ ἀπὸ οἱαδήποτε ἀτυχήματα, αὐτὸς δὲν θὰ πολυπραγμονήσῃ ἐπάνω σ᾽ αὐτά, κι᾽ οὔτε θὰ φοϐηθῇ τοὺς κινδύνους τῆς ζωῆς του, ὅταν τοὺς βλέπῃ μπροστά του νὰ τὴν ἀπειλοῦν. Ἐὰν ἕνας θὰ ἤθελε νὰ περιποιηθῇ τὸ σῶμά του, γιατὶ τὸ θεωρεῖ ὡς μόνο καὶ ἀπαραίτητο χτῆμα τῆς ψυχῆς ποὺ συνεργάζεται μ᾽ αὐτὴν νὰ συντηρηθῇ ἐδῶ στὴ γήϊνη ζωή, δὲν θὰ ἔχῃ γι᾽ αὐτὸ καὶ τόσες σκουτοῦρες. Ἁπλούστατα: θὰ φροντίσῃ τόσο, ὅσο νὰ τὸ κρατῇ γερὸ μὲ μιὰ μέτρια ἐπιμέλεια, ὥστε νὰ μὴ μπορῇ νὰ ἐπαναστατῇ λόγῳ τῆς πολυφαγίας κατὰ τῆς ψυχῆς. Μὲ τὶς λιτὲς τροφὲς θὰ τὸ κάμῃ εὐχαλιναγώγητο καὶ ἐλαφρὸ καὶ εὔκολο στὴν οὐράνιον ὁδοιπορία καὶ θὰ τὄχῃ μάλιστα στὴ διάθεσί του γιὰ τὰ πνευματικὰ ποὺ τὸν ἀπασχολοῦν. Ἂν ὅμως ἐπιτρέψῃς στὸ σῶμα νὰ προσϐάλῃ τὴν ψυχὴ καὶ νὰ τὸ παραχορτάσῃ μὲ ὅλα τὰ εἴδη τῶν φαγητῶν κάθε ἡμέρα σᾶν τὸ ἄγριο θηρίο, θὰ γκρεμισθῇ στὴ γῆ μέσα σὲ ἀθεράπευτους πόνους γιατὶ θὰ τραϐηχτῇ πρὸς τὰ κάτω μὲ τὴν ἐνστικτώδη βιαιότητα. Κι᾽ ὅταν θὰ ὁδηγηθῇ πρὸ τοῦ Δεσπότου ποὺ θ᾽ ἀπαιτήσῃ τὸν καρπὸ ποὺ κερδήθηκε κατὰ τὴν ἐπίγειο πορεία τῆς ζωῆς τὴν ὁποίαν ἐχάραξεν Ἐκεῖνος, θὰ θρηνήσῃ ἀκατάπαυστα καὶ σὲ σκοτάδι θὰ κατοικήσῃ αἰώνιο μέσα σὲ πολλῶν εἰδῶν κατάρες ἐναντίον τῶν τροφῶν ποὺ τὸν ἐπλάνεψαν ἀπ᾽ τὴ στιγμὴ ποὺ ἐκλάπη ὁ καιρὸς τῆς σωτηρίας. Κι᾽ ὅλα αὐτὰ γιατὶ δὲν θὰ παρουσιάσῃ ὁ ἄνθρωπος τὸν ἀναμενόμενο καρπό. Θὰ θρηνῇ τότε, ἀλλὰ δὲν ἔχει νὰ κερδίσῃ τίποτε ἀπολύτως ἀπὸ τὰ δάκρυά του. Ποιὸς μπορεῖ στὸν Ἅδη νὰ συγχωρηθῇ ἔστω κι᾽ ἂν μετανοήσῃ εἶπεν ὁ Δαυίδ. Τὸ στομάχι δὲν εἶναι μεσίτης ἄξιος ἐμπιστοσύνης ἀλλ᾽ ἕνα ἀφύλαχτο ταμεῖο, μιὰ ἀποθήκη μέσα στὴν ὁποίαν τοποθετοῦνται ὅλα. Καὶ ἐνῷ κρατεῖ τὴ ζημιὰ μονάχα, αὐτὰ ποὺ περιέχει δὲν τὰ σώζει. Ὅσα ἐπενοήθησαν γιὰ τὸ φαγητὸ καὶ τὸ πιοτὸ λοιπόν, καὶ ὅσα ἔξω ἀπ᾽ τὶς πραγματικὲς ἀνάγκες ὁ πλοῦτος κατάφερε νὰ μηχανευθῇ πολλὰ γιὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ μὲ γαργαλιστικὲς τροφὲς τὴν κοιλιὰ ποὺ δὲν συγκρατεῖται μὲ τίποτε. Ἀλλὰ σᾶς ἐρωτῶ: Πότε θἄχουμε καὶ τὰ δικά μας, ὅταν αὐτὴ τίποτε δὲν κρατῇ μέσα της ἀφοῦ συνεχῶς τ᾽ ἀδειάζει; Ἀπ᾽ αὐτὰ τὰ ὑλικά, σᾶν περάσῃ μιὰ στιγμιαία ἡδονή, ἂν θελήσῃς νὰ τῆς ρίξῃς

μέσα ὕστερα, εἶναι ἐνοχλητικὰ ἔστω καὶ σὲ λίγη δόσι, καὶ νοιώθει κανεὶς μετὰ τὸν κόρον, μιὰν ἀηδία, γιατὶ εἶναι πλέον περιττά, ὅπως π. χ. στὴν περίπτωσι τοῦ χρονίου πότου ποὺ διαποτισμένος ἀπὸ τὸ οἰνόπνευμα, ἂς ποῦμε, τοῦ κρασιοῦ, ὡς τὰ σπλάχνα, ἔχει δίπλα του τὸν μέγιστο κίνδυνο γιὰ τὴ ζωή του.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι τὸ παραγέμισμα τοῦ στομάχου πολλοὺς ἔφερε πρὸς τὸ θάνατο καὶ μάλιστα δὲν πρόφθασαν κἂν ν᾽ ἀπολαύσουν τίποτε. Τοῦτο, γιατὶ ἡ δύναμις ποὺ κυβερνᾷ μέσα μας τὸ ζῳῶδες κανόνισε μὲ τὸ νόμο της τὴν αὐτάρκεια, γιὰ τὴν ὁμαλὴ λειτουργία τοῦ ὀργανισμοῦ, καὶ ἐξοικείωσε σ᾽ αὐτὰ τὸν τρεφόμενον. Ὅταν τὸ στομάχι δεχθῇ μέσα του ποικίλα φαγητὰ καὶ ἀκριβά, καὶ δὲν μπορέσῃ στὸ τέλος νὰ τὰ βγάλῃ πέρα, θὰ μεταβληθῇ σὲ ἑστία κάθε εἴδους ἀρρώστειας. Γιατὶ ἀμέσως μὲ τὴν ποικιλία τῶν τροφῶν καὶ τὴ μέθη καὶ τὰ παντὸς εἴδους καρυκεύματα, εἰσπηδᾷ καὶ κάθε εἴδους ἀκολασία. Καὶ παρουσιάζονται ἄνθρωποι σὰν ἄλογα θηλυμανῆ, λόγῳ τῆς διεγέρσεως ποὺ προκαλεῖ ἡ καλοπέρασι καὶ ἡ τρυφηλότης τοῦ βίου στὴν ψυχή. Στοὺς μεθύσους παρατηρεῖται καὶ τὸ φαινόμενον τῶν γενετησίων διαστροφῶν μεταξὺ ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν σὲ ἀφύσικη ἐναλλαγή. Ἀπ᾽ τὴν παχειὰ τροφὴ ἀπὸ τὴν ὁποίαν βγαίνουν ἀναθυμιάσεις καὶ ὑδρατμοὶ σὰν σύννεφα, προέρχεται ἡ ἐπισκότησις τοῦ νοῦ, ποὺ σταματᾷ τὰς ἐλλάμψεις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Λοιπὸν μὴ κολακεύεις τὴ σάρκα μὲ ὕπνο καὶ μὲ λουτρὰ καὶ μὲ στρώματα μαλακά. Νὰ λὲς πάντα αὐτὸ τὸ ρῆμα: «Τίς ἡ ὠφέλεια ἐν τῷ αἵματί μου, ἐν τῷ καταβαίνειν με εἰς διαφθοράν;» Δηλαδή: τὴ στιγμὴ ποὺ φέρεται τὸ σῶμά μου στὴν ἀάποσύνθεσι, τί ὠφελεῖ ἡ ἐξεζητημένη καλοπέρασι; Γιατί ἔχεις περὶ πολλοῦ κάτι ποὺ ὁπωσδήποτε θὰ καταστραφῇ; Γιατί παραπαχαίνεις τὸν ἑαυτό σου καὶ τὸν φορτώνεις μὲ κρέατα; Ἢ ἀγνοεῖς πὼς ὅσο κάνεις παχύτερη τὴ σάρκα σου, τόσο καὶ τὴ φυλακὴ τῆς ψυχῆς σου τὴν κατασκευάζεις καταθλιπτικωτέρα; Ἡ πολὺ μεγάλη σωματικὴ εὐρωστία εἶναι ἐμπόδιο τῆς σωτηρίας τοῦ πνεύματος. Πρέπει, ἐπομένως, νὰ φροντίζῃ κανεὶς ὅσο χρειάζεται γιὰ τὴν κοιλιά του, καὶ νὰ μὴ τῆς προσφέρῃ τὰ ὅσα τὴν ὑπερεφραίνουν, σὰν ἐκείνους ποὺ ἐξευρίσκουν μαγείρους καὶ τραπεζοκόμους γι᾽ αὐτὸν τὸν σκοπὸ καὶ γυρίζουν γῆ καὶ θάλασσα, ὁ λόγος τὸ λέει, σὰν νὰ πῆραν διαταγὴ νὰ κουβαλοῦν φόρους σὲ κανένα σκληρὸ τύραννο. Αὐτοὶ εἶναι ἀξιοθρήνητοι μέσα σὲ τούτη τὴ δουλειά, καὶ δὲν βρίσκονται σὲ καλλίτερη θέσι ἀπὸ τὴ θέσι ἐκείνων ποὺ τιμωροῦνται

στὸν Ἅδη. Τί κάνουν; Τὴ φωτιὰ χτενίζουν παιδιακίστικα, καὶ φέρνουν μὲ τὸ κόσκινο νερό, ἢ βγάζουν νερὸ ἀπὸ τρύπιο πιθάρι, ἀφοῦ δὲν τελειώνουν ποτὲ τὰ βάσανά τους. Καὶ ὅπως ἡ δίψα κάνει τὸ πιοτὸ εὐχάριστο, καὶ ἡ προηγηθεῖσα πεῖνα παρουσιάζει ποθηνὴ τὴν τράπεζα, ἔτσι καὶ ἡ ἐγκράτεια κάνει εὐχάριστα καὶ ἀπολαυστικὰ τὰ φαγητά. Ἡ ἐγκράτεια στέκεται στὴ μέση, διακόπτει ,πρὸς καιρόν, τὴν πολὺ ἐπιθυμητὴ λῆψι τῆς τροφῆς. Ὥστε, ἂν θέλῃς νὰ στρώσῃς τραπέζι εὐχάριστο, φέρε στὴ μέση τὴν ἐγκράτεια. Ἀλλ' ἐσύ, ἐπειδὴ κατέχεσαι φοβερὰ ἀπὸ τὸ πάθος τῆς γαστριμαργίας καὶ αὐτὴ ἡ φιληδονία σου ἔγινεν αἰτία ν' ἀφανισθῇ καὶ ἡ ἡδονή της. Γιατὶ δὲν ὑπάρχει τόσο ἐπιθυμητὸ ἕνα πρᾶγμα, ἂν δὲν μεσολαβήσῃ ἀπ' αὐτὸ μιὰ ἀποχὴ λογική, διακοπτομένης τῆς συνεχοῦς ἀπολαύσεώς του, πρὸς καιρὸν εἴπαμε. Ὅσων πραγμάτων ἡ ἀπόκτησις σπανίζει τόσο καὶ περισσότερον ἐπιθυμητὴ γίνεται ἡ ἀπόλαυσίς των.

Ὅσοι μὲ τὸ γλυκοχάραγμα τῆς ἡμέρας δὲν σκέπτονται τίποτε ἄλλο παρὰ τὴν οἰνοποσία καὶ τριγυρίζουν τὶς ταβέρνες καὶ τὰ μπακάλικα καὶ παρασύρουν μαζί τους καὶ ἄλλους νὰ τοὺς ἔχουν παρέα στὸ πιοτὸ καὶ ξοδεύουν κάθε τους φροντίδα γύρω ἀπὸ τέτοια γαστριμαργικά, αὐτοὶ πέφτουν στὴν ἐλεεινολογία τοῦ Προφήτου. Σ' αὐτοὺς δὲν ὑπάρχει χρόνος νὰ σηκώσουν τὰ μάτια στὸν οὐρανὸ γιὰ ν' ἀπολαύσουν τὴν ὀμορφιά του. Ἀπὸ τὸ πρωῒ κανονίζουν τὰ φαγοπότια καὶ τοὺς βλέπεις ν' ἀσχολοῦνται σοβαρὰ μὲ τὴν τακτοποίησι τῶν κρασοποτηριῶν, καὶ στὸ πανηγῦρι αὐτὸ παρουσιάζουν ψυκτικὰ ἀγγεῖα καὶ φιάλες, σὰν νὰ τοὺς ἀφαιροῦσε κρυφὰ τὰ χορτάσματα ἡ ἀλλαγὴ τῶν ἀγγείων καὶ τῶν ποτηριῶν ἡ σχηματικὴ διαφορὰ καὶ τοὺς ἄνοιγεν ἡ ὄρεξι τοῦ νὰ πίνουν συνεχῶς, τὸ βίδωμά τους ἐκεῖ στὰ ταβερνεῖα. Καὶ στὰ μυαλά τους ἡ ἀταξία φαίνεται σὰν τάξις, μὲ μιὰ ψυχικὴ προσαρμογὴ στὴν καθόλου ἀνοστασία. Μεταξὺ αὐτῶν παρατηρεῖ κανεὶς ἕνα συναγωνισμὸ νὰ φάῃ καὶ νὰ πιῇ περισσότερο. Δὲν λείπουν φυσικὰ οὔτε οἱ φιλονεικίες οὔτε καὶ τὰ ἱδρωκοπήματα οὔτε ὁ μανιακὸς ἐκβιασμὸς τῆς θελήσεώς των νὰ ξεπεράσῃ ὁ ἕνας τὸν ἄλλο στὴ λῆψι μεγαλειτέρας ποσότητος με θυστικοῦ ποτοῦ. Καὶ ὁ Διάβολος στέκει δίπλα τους γιὰ νὰ δώσῃ τὰ ἔπαθλα τέτοιου εἴδους νίκης, ποὺ εἶναι ἡ ἁμαρτία. Γιατὶ ὅποιος ρίξῃ στὸ στομάχι του ἀφθονώτερο ἀνέρωτο κρασί, αὐτὸς ἀνακηρύσσεται καὶ νικητής, καὶ ἄξιος νὰ πάρῃ τὸ βραβεῖο τῆς ταβέρνας Ἔπειτα διαπληκτίζονται μεταξύ τους, κι' ὁ καθένας χωριστὰ ἀμύ

νεται γιὰ νὰ σωθῆ ἀπὸ τὴ μανία τοῦ ἄλλου. Ὅλα ἐκεῖ κτηνώδη ὅλα σὲ σύγχυσι. Κι' ἐκεῖνοι ποὺ νικήθηκαν βρίσκονται μεθυσμένοι καὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἐνίκησαν στὸν ἀγῶνα τῆς κρασοκατανύξεως, ἐνῷ δίπλα τους αὐτοὶ ποὺ τοὺς ὑπηρετοῦν, ξεκαρδίζονται στὰ γέλοια μὲ τὸ θέαμα ποὺ παρουσιάζουν. Τὸ χέρι τρέμει, τὸ στόμα δὲν μπορεῖ νὰ κρατήσῃ τὰ σάλια, τὸ στομάχι ἀνοίγει, παθαίνει καὶ διάτασι ἀπ' τὴν πολυποσία, καὶ τὸ κακὸ εἶναι ἀβάσταχτο, δὲν ὑποφέρεται. Τὸ δυστυχισμένο σῶμα βρίσκεται στὴ γενικὴ ἀτονία ἀπὸ τὴν παράλυσι ποὺ παθαίνει καὶ σύρεται σἂν ἐλεεινὸ κουρέλι γιατὶ δὲν ἀντέχει στὴν κατάχρησι ποὺ τοῦ γίνεται ἐκδιαστικά. Τὸ θέαμα εἶναι ἐλεεινό. Βλέπεις ἄνδρες στὴν ἀκμὴ τῆς ἡλικίας τους, ποὺ πραγματικὰ θὰ ἦταν τὸ γερὸ κορμὶ γιὰ τὴν ἄμυνα τῆς Πατρίδος νὰ κουβαλιῶνται μὲ τὸ φορεῖο ἀπὸ ἄλλους στὸ σπίτι τους, γιατὶ δὲν μποροῦν, ἀπὸ τὸ πολὺ κρασὶ ποὺ ἤπιαν, νὰ σηκωθοῦν ἀπὸ τὴ γῆ ποὺ εἶναι πεσμένοι καὶ νὰ σταθοῦν στὰ ἴδια τους τὰ πόδια καὶ νὰ περπατήσουν. Καὶ βλέπεις ἄνδρες ποὺ θὰ ἦσαν τὸ φόβητρο τῶν ἐχθρῶν, νὰ καταντοῦν περίγελως τῶν μικρῶν παιδιῶν στὴν ἀγορά. Τί νὰ εἰπῆς σ' ἕνα μεθυσμένο ποὺ νικιέται χωρὶς ὅπλο, καὶ σκοτώνεται χωρὶς ἐχθρούς; Ἕνας ἄνδρας ποὺ βρίσκεται στὸν καιρό του γιὰ στρατιώτης, στὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας του, ἔγινε τοῦ κρασιοῦ καταπότι, κι' ἔφτασε στὸ σημεῖο νὰ δέχεται ὅλες τὶς ταπεινώσεις στὶς ὁποῖες τὸν ὑποβάλλουν οἱ ἐχθροί. Ἀλλ' ἐρωτῶ: ποιὸς εἶναι αἴτιος ὅλων αὐτῶν τῶν κακῶν; Ποιὸς ἔστησε αὐτὴν τὴν ἔχθρα; Ἐσὺ ἐμάζεψες κάτι τέτοιους καὶ ὠργάνωσες φαγοπότι καὶ ἀχρήστευσες τὴ νεανική σου δροσιὰ καὶ δύναμι μὲ τὸ κρασί. Καὶ ἐνῷ καλεῖς τὸν ἄλλο σἂν φίλο σου στὸ τραπέζι, τὸν βγάζεις ἀπὸ ἐκεῖ σἂν νεκρὸ μὲ σβυσμένη τὴ ζωή του ἀπ' τὸ κρασί. Γιὰ σκέψου ἄνθρωπέ μου! Κατὰ τί διαφέρεις ἐσὺ ἀπὸ τὰ ἄλογα; Ἀπὸ τὸ δῶρον, ἀσφαλῶς, ποὺ σοὔδωσεν ὁ Θεός: δηλ. τὸ λογικό. Μ' αὐτὸ τὸ λογικὸ μὲ τὸ ὁποῖον σ' ἐπροίκισεν ὁ Πλάστης σου, ἐξουσιάζεις ὅλου τοῦ κόσμου. Ἐκεῖνος, λοιπόν, ποὺ σκοτώνει τὴ λογική του μὲ τὴ μέθη, «παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς.» Θὰ μποροῦσα μάλιστα νὰ ὑποστηρίξω πὼς ἡ μέθη κάνει τοὺς λογικοὺς ἀνθρώπους νὰ ξεπερνοῦν καὶ τὰ κτήνη. Γιατὶ τὰ μὲν τετράποδα, ὅλα γενικῶς, ἀναζητοῦνται γιὰ τὴ διαιώνισι τοῦ εἴδους των, κατὰ ὡρισμένα χρονικὰ διαστήματα, μὲ τὶς ὁρμές των κατεσταλμένες τὸν ἄλλον καιρό. Ἀλλ' οἱ μέθυσοι, πυρωμένοι φοβερὰ ἀπὸ τὴ φωτιὰ τοῦ οἰνοπνεύματος ἀφύσικα, σπρώ-

χνονται σὲ κάθε καιρό, ὥρα καὶ στιγμή, νὰ συμπλακοῦν μὲ κάθε εἴδους ἀκάθαρτες σαρκικὲς ἀσχημίες. Καὶ ὅπως τὸ νερὸ ἐχθρεύεται τὴ φωτιὰ γιατὶ τὴ σβύνει, ἔτσι καὶ ἡ κατάχρησις τοῦ κρασιοῦ σκοτώνει κάθε λογικὴ σκέψι. Ἀπάντησέ μου: ποιὸ ζῷον βρίσκεται σὲ τέτοια παραισθητικὴ κατάστασιν, ὅπως ὁ μεθυσμένος; Αὐτὸς δὲν γνωρίζει ἐπάνω στὴ θολούρα τοῦ μυαλοῦ του οὔτε τοὺς ἀνθρώπους τοῦ σπιτιοῦ του, καὶ συμπεριφέρεται σ' ὅλους ἔτσι, λὲς καὶ τοῦ εἶναι γνωστοὶ ἀπὸ χρόνια. Οἱ μέθυσοι πολλὲς φορὲς πηδοῦν καὶ τοὺς ἴσκιους γιατὶ τοὺς περνοῦν γιὰ ὀχετοὺς ἢ καὶ γιὰ χαράδρες ἀκόμη. Τ' αὐτιά τους βουΐζουν συνέχεια ἀπὸ κρότους καὶ ἤχους, λὲς καὶ βρίσκονται κοντὰ σὲ θάλασσα μὲ τὰ παφλάζοντα κύματά της. Στοὺς μεθυσμένους ἡ γῆ φαίνεται σὰν νὰ στέκεται ὄρθια προστά τους καὶ βλέπουν τὰ βουνὰ νὰ στριφογυρίζουν. Σ' αὐτοὺς ὁ ὕπνος εἶναι βαρὺς καὶ νοιώθουν μιὰ πίεσι στὰ στήθη τους, μιὰ πνιγηρότητα, λὲς καὶ πλησιάζει ὁ θάνατος. Ἀλλὰ κι' ὅταν εἶναι ξυπνητοί, βρίσκονται σὲ μιὰ παραισθητικὴ κατάστασι. Γι' αὐτοὺς ἡ ζωὴ εἶναι ὄνειρο. Κι' ἐνῷ γυρίζουν γδυτοὶ καὶ δὲν ἔχουν τὴν ἄλλην ἡμέρα οὔτε ξερὸ ψωμὶ νὰ φᾶνε, αὐτοί, στὴ μέθη τους ἐπάνω, φαντάζονται τοὺς ἑαυτούς των στρατοπεδάρχας. Καὶ βλέπουν πὼς κτίζουν πόλεις καὶ μοιράζουν στὸν κόσμο χρήματα. Τί κάνεις ἄνθρωπε; Ὅταν ὁ ὑπηρέτης χτυπήσῃ τὸν κύριό του, φεύγει κρυφὰ καὶ γρήγορα. Καὶ σὺ παραμένεις κοντὰ στὸ κρασὶ ποὺ σοῦ χτυπάει κάθε ἡμέρα τὸ κεφάλι;

§. 4.

Μπορεῖ νὰ γίνῃ μετρία χρῆσις τοῦ κρασιοῦ. Τὸ ἄριστο μέτρο τῆς προσφορᾶς στὸν ὀργανιμό, εἶναι ὅ,τι χρειάζεται. Ἂν περάσῃ αὐτὸ τὸ ὅριο, τὴν ἑπομένην ἡμέρα θὰ βρεθῇς μὲ ζαλάδα στὸ κεφάλι, θὰ χασμουριέσαι συνέχεια, θὰ σοῦρχεται ναυτία, θὰ μυρίζῃς ἄσχημα ἀπὸ τὸ σάπιο κρασὶ ποὺ βρίσκεται στὸ στομάχι σου. Ὅλα γύρω σου θὰ νομίζῃς πὼς κινοῦνται καὶ χορεύουν. Γιατὶ ὅταν στὰ μινίγγια σου ἁπλωθῇ ἡ καπνιὰ ποὺ τὴν βγάζει τὸ κρασὶ στὴν ἐξάτμισί του, τὸ κεφάλι προσβάλλεται ἀπὸ πόνους καὶ δὲν μπορεῖ νὰ σταθῇ στοὺς ὤμους. Κυλάει πότε ἀπὸ 'δῶ καὶ πότε ἀπὸ 'κεῖ. Ἔπειτα πέφτει πρὸς τὰ ὀπίσω κατὰ τὴν σπονδυλικὴ στήλη. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀσυγκράτητη φορὰ τῶν μεθύσων στὶς αἰσθησιακὲς ἡδονές, γεννημένη ἀπὸ τὴν πηγὴ τοῦ κρασιοῦ, συνυφαίνε-

ται μὲ τὴν ἀσυγκράτητη ἀσέλγεια, σὰν ἀρρώστεια ὀργανική, ποὺ ξεπερνᾷ σὲ λύσσα τὰ κτήνη σὲ περίοδο γενετησίου ὀργασμοῦ. Ἔτσι διπλῆ εἶναι ἡ προσβολὴ τῆς προσωπικότητος τῶν μεθύσων. Γιατί, ὅπως εἴπαμε, τὰ ἄλογα ζῷα παραμένουν στὴ φυσική τους γραμμή. Οἱ μέθυσοι ὅμως ἀγνοοῦν τοὺς φυσικοὺς νόμους καὶ πέφτουν σὲ γενετήσιες διαστροφὲς μεταξύ τους. Ἀρσενικοὶ καὶ θηλικοὶ ἀλληλοδιαφθείρονται ἀφύσικα καὶ τὸ ἀρσενικὸ τὸ ζητοῦν στὸ θηλικό, καὶ τὸ θηλυκὸ στὸ ἀρσενικό. Κι᾽ ἔτσι μὲ χαμένη τὴν ψυχή, καὶ μὲ κάθε εἴδους λασπιά, καταστρέφουν καὶ αὐτὴ τὴ σωματικὴ συνήθεια. Καὶ ὄχι μονάχα οἱ μέθυσοι παρουσιάζονται σὲ μιὰ κατάστασι καταρρεύσεως ἀπ᾽ τὶς σωματικὲς ἡδονικὲς καταχρήσεις ποὺ ἀνοίγουν ἀβυσσώδεις ἐπιθυμίες καὶ τοὺς διαλύουν, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμά τους παρουσιάζεται πλαδαρὸ καὶ ἁπαλό, χωρὶς καμμιὰ ζωτικότητα μέσα του. Τὰ μάτια τους μαυροκίτρινα, ἡ ὄψι τους, ἐξωτερικῶς, χωματένια, τὸ πνεῦμα χαυνωμένο καὶ διαλυμένο, ἡ γλῶσσα παραλυμένη, ἡ ὁμιλία ἀκατανόητη, τὰ πόδια μὲ ἀσταθὲς βάδισμα σὰν τὸ βάδισμα τῶν νηπίων ποὺ πρωτοξεκινοῦν. μὲ ἀκράτητα τὰ περιττώματά τους, λὲς καὶ φεύγουν μέσα ἀπὸ ἄψυχες σωλῆνες. Αὐτοὶ οἱ δύστυχοι ἄνθρωποι τῶν σωματικῶν ἀπολαύσεων εἶναι δυστυχέστεροι κι᾽ αὐτῶν ποὺ παραδέρνονται στὴ θάλασσα, ποὺ μὲ τὸ ἕνα κοντὰ στὸ ἄλλο κῦμα της, δὲν ἀφίνει οὔτε στιγμὴ ἥσυχο τὸ καράβι. Γιατί, ὅπως τὰ ξανοιγμένα στὸ πέλαγο πλοῖα ποὺ ταλαιπωροῦνται στὴν τρικυμία, κατ᾽ ἀνάγκην ρίχνουν τὸ φορτίο τους στὴ θάλασσα γιὰ νὰ γίνουν ἐλαφρότερα πρὸς σωτηρίαν τους, ἔτσι καὶ τὸ ἄδειασμα τοῦ στομάχου τῶν μεθύσων κρίνεται ἀπαραίτητο. Ἔτσι μὲ τοὺς ἐμέτους καὶ τὶς ἀποβολὲς τῶν ὑγρῶν ἐλευθερώνονται ἀπὸ τὸ βάρος, γιατὶ βρίσκονται σὲ πολὺ δύσκολη κατάστασι. Καὶ ὅσοι κινδυνεύουν λόγῳ δυσπλοΐας, θεωροῦν ὑπαιτίους τὴ θάλασσα καὶ τοὺς ἀνέμους καὶ κάθε καιρικὸν παράγοντα. Οἱ μέθυσοι ὅμως ποὺ ἔχουν τὴν ἴδια ἐμφάνισι μ᾽ ἐκείνους, δὲν εἶναι ἄξιοι οὔτε ἁπλῆς συμπαθείας, γιατὶ παλαίουν μὲ τὸν δαίμονα ποὺ οἱ ἴδιοι ἐκάλεσαν μέσα τους. Πολλοὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς μεθύσους φτιάνουν φάρμακα, ὄχι γιὰ νὰ κόψουν τὴ μέθη καὶ νὰ μὴ πάθουν καμμιὰ συμφορά, ἀλλὰ πῶς νἄχουν τὴ δύναμ νὰ πίνουν χωρὶς διακοπή. Καὶ δὲν ὑπάρχει τέρμα σ᾽ αὐτὸ τὸ κακό. Αὐτὸ τὸ κρασί. ὡς ἐκ τῆς φύσεώς του, μεγαλώνει τὴν ἐπιθυμία. Καὶ τοῦτο, ἐπειδὴ δὲν ἱκανοποιεῖ ἁπλῶς μιὰν ἀνάγκη, ἀλλὰ καταναγκάζει τὸν μέθυσο νὰ ζητῇ κι᾽ ἄλλο πιοτὸ μ᾽ ἕνα ὀργανικὸ

φούντωμα ποὺ τὸν τραβάει συνέχεια στὴν οἰνοποσία σὲ πλεονασμό. Καὶ καθὼς οἱ χαράδρες φαίνονται γεμάτες ἀπὸ νερό, ἐφ᾽ ὅσον τρέχουν ἐκεῖ χείμαρροι, ὅταν ὅμως σταματήσῃ ἡ βροχὴ ποὺ προκαλεῖ τὴν πλήμμυρα ξηραίνονται, ἔτσι καὶ τὸ στόμα τῶν οἰνοφλύγων ὅσο εἶναι πλημμυρισμένο μὲ κρασί, εἶναι κάπως, σὰν γεμάτο, ὑγρό. Ἂν σταματήσῃ ὅμως γιὰ λίγο τὸ πιοτό, τότε βλέπεις νὰ στεγνώνῃ καὶ νὰ χάνῃ τὴ φυσιολογική του ὑγρότητα.

§. 5.

Πρέπει λοιπόν, ν᾽ ἀπέχετε ἀπὸ κάθε τί ποὺ θολώνει τὸ μυαλό. Ὅταν στὸ στομάχι πέσῃ πολὺ ἀνέρωτο κρασί, αὐτό, σὰν ἕνας τύραννος, σκαλώνει στὴν ἀκρόπολι ποὺ λέγεται ἐγκέφαλος, κι᾽ ἀπ᾽ τὰ ψηλά, προκαλεῖ θορύβους στὴν ψυχή, χρησιμοποιῶντας, χωρὶς καμμιὰ φειδώ, κάθε παράνομη διαταγή του. Ἀλλὰ σὰν ὑποδουλώσῃ αὐτὸς ὁ τύραννος τὸ μυαλὸ καὶ ἀχρηστεύσῃ τὴ λογική, κάθε πνευματικὸ στοιχεῖο ποὺ ἔχει μέσα της ἡ ψυχὴ ποὺ τὴ στολίζει, τὸ φέρνει ἄνω κάτω καὶ τὸ ἀναταράσσει. Καὶ βλέπεις νὰ προκαλοῦνται ἄπρεπα γέλοια, ἀγριοφωνές, θυμοὶ χωρὶς αἰτία, καὶ ἀκράτητες ταπεινὲς ἐπιθυμίες, κάτι τὸ τρελλό, μιὰ λύσσα ποὺ τὸ μέθυσο σπρώχνει σὲ κάθε εἶδους παράνομη ἡδονή. Γι᾽ αὐτὸ καὶ ὑπάρχει συμβουλὴ νὰ μὴ πίνουν κρασὶ αὐτοὶ ποὺ βρίσκονται στὴν ἀκμὴ τῆς ἡλικίας των καὶ εἶναι γεροὶ στὸ σῶμα. Αὐτοὶ ἐκ φύσεως φέρονται πρὸς τὶς ὁρμὲς ποὺ εἶναι εὐερέθιστες (εἶναι τυφλὴ ἡ ὁρμὴ) καὶ χωρὶς νὰ πιοῦν οἰνοπνευματώδη ποτά, τελοῦν σὲ διέγερσι. Φαντάσου τώρα νὰ ρίξουν στὸ στομάχι τους καὶ τὸ εὐφραντικὸ τοῦ κρασιοῦ. Τότε θὰ γίνῃ ὅ,τι γίνεται μὲ τὴν τροφοδοτουμένη φλόγα, ἡ ὁποία φθάνει στὸ κατακόρυφο, ὅταν στὴν εὔφλεκτη ὕλη βάλῃς φωτιά. Καὶ ὅπως στὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα δὲν ἠμποροῦν νὰ κυβερνοῦν μεθυσμένοι πλοίαρχοι ποὺ τοὺς ἔχουν ἐμπιστοσύνη νὰ τὰ κυβερνοῦν, ὅταν παραφορτωθοῦν, δύσκολα διευθύνονται καὶ εὔκολα μποροῦν νὰ βυθισθοῦν, ἔτσι καὶ τὰ σώματα: ὅταν καλοτρέφωνται καὶ πολυτρέφωνται, παραφορτώνονται μὲ σάρκες καὶ ρέπουν πρὸς τὶς ταπεινὲς ἡδονὲς καὶ κολυμποῦν φερόμενα στὸ βυθὸ τῆς ἀπωλείας.

Ἄνθρωπε! Γιατὶ τραβᾷς ἐπάνω σου τὴν κατάρα τοῦ Κάϊν μὲ τὴ μέθη, μὲ τὸ τρεμούλιασμα καὶ τὴν ἀδιάκοπη περιπλάνησί σου; Ἐφ᾽ ὅσον τὸ σῶμα δὲν ἔχει τὸ φυσικό του στηριγμό, ἑπόμενον

εἶναι νὰ στριφογυρίζῃ καὶ νὰ τρέμῃ. Μέχρι πότε, τέλος πάντων, θὰ συνεχίζεται αὐτὴ ἡ μέθη; Κινδυνεύεις νὰ μεταβληθῇς ἀπὸ ἄνθρωπος σὲ λάσπη. Τόσο πολὺ βυθίστηκες στὸ κρασὶ καὶ ὑπέστης ὁλοκληρωτικὰ σῆψι, ὥστε νὰ μυρίζῃς ἄσχημα, λόγῳ τῆς καθημερινῆς καταχρήσεως τοῦ κρασιοῦ, ποὺ κι᾿ αὐτὸ εἶναι χαλασμένο, σὰν τ᾿ ἀγγειὰ ποὺ εἶναι γιὰ πέταμα. Ἐὰν οἱ μέθυσοι δὲν κληρονομήσουν τὴ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἐσὺ ποὺ ζητᾷς νὰ νηστεύῃς μεθυσμένος, ποιὰ ὠφέλεια προσπορίζεσαι; Κι᾿ ἂν ἡ μέθη σὲ ἀποκλείῃ ἀπὸ τὴ Βασιλεία τῶν οὐρανῶν, κατὰ τί θὰ σοῦ χρησιμεύσῃ ἡ νηστεία; Δὲν βλέπεις αὐτοὺς ποὺ προπονοῦν τὰ ἄλογα πῶς εἶναι οἱ πιὸ ἔμπειροι ἱπποδαμασταί, καὶ σὰν πλησιάζουν οἱ ἀγῶνες τῆς σειρᾶς των προετοιμάζονται μὲ ὀλιγοφαγία; Ἀλλ᾿ ἐσὺ ἐξεπίτηδες παραφόρτωσες τὸ στομάχι σου, καὶ αὐτό, λόγῳ τῆς βαρύτητός του τώρα, δὲν σὲ διευκολύνει οὔτε κἂν νὰ περπατήσῃς. Ἀλλ᾿ ὅμως οὔτε καὶ νὰ πέσῃ στὸν ὕπνο θὰ μπορέσῃ, γιατὶ στενοχωρούμενο τὸ στομάχι ἀπὸ τὸ βάρος, καὶ ἡσυχία δὲν δίνει στὸν ἄνθρωπο, μὰ καὶ τὸν ἀναγκάζει νὰ γυρίζῃ δεξιά καὶ ἀριστερά. Ἔτσι, ἂς μὴ σὲ φέρνει στὴν ἱερὴ νηστεία ἡ μέθη. Δὲν ὑπάρχει πόρτα τῆς νηστείας ἀνοιχτὴ γιὰ τὸ μέθυσο. Ὅπως δὲν ὑπάρχει πλεονεξία νὰ ὁδηγῇ στὴ δικαιοσύνη καὶ ἀκολασία στὴ σωφροσύνη, καὶ μ᾿ ἕνα λόγο, κακία στὴν ἀρετή. Ἡ μέθη ὁδηγεῖ στὴν ἀκολασία καὶ ἡ ὀλιγάρκεια στὴ νηστεία. Ὅποιος εἶναι ἀθλητής, προπονεῖται. Ὅποιος νηστεύει, προεγκρατεύεται. Διῶξε τὸν καθημερινὸ πόλεμο. Μὴ θέλῃς νὰ ἐλέγξῃς τὸ Νομοθέτη τὴ στιγμὴ ποὺ βρίσκεσαι στὶς πρῶτες πέντε ἡμέρες τῆς ἑβδομάδος σὲ κραιπάλη μέθης, πρὸ τῆς νηστείας. Ἄδικα κουράζεσαι λοιπὸν νὰ καταπονῇς τὸ σῶμα σου μὲ τὸ νὰ τὸ ὑποβάλῃς σὲ ἀνωφελῆ νηστεία. Γιατὶ ἡ μέθη δὲν ὑποδέχεται τὸν Κύριον. Ἡ μέθη διώχνει τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Ὅπως ὁ καπνὸς φυγαδεύει τὶς μέλισσες, ἔτσι καὶ τὰ χαρίσματα τὰ πνευματικὰ τὰ διώχνει ἡ κατάχρησις τῆς οἰνοποσίας. Καὶ γιὰ νὰ μὴ πάθουμε αὐτὸ τὸ κακό, ν᾿ ἀποφύγουμε ὅ,τι ἱκανοποιεῖ τὴν ἀχάριστη κοιλιά μας, γιὰ νὰ πιτύχουμε τὰ αἰώνια ἀγαθὰ κοντὰ στὸν Κύριό μας Ἰησοῦν Χριστόν, μετὰ τοῦ Ὁποίου, ὡς καὶ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὑπάρχει ἡ δόξα ἡ τιμὴ καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας. Ἀμήν.

ΣΩΦΡΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΑΚΟΛΑΣΙΑ

Ὁ Μ. Ἀλέξανδρος, ὁ Βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, ὅταν ἔπιασεν αἰχμάλωτες τὶς κόρες τοῦ Δαρείου, ποὺ ἦσαν ἐκτάκτου καλλονῆς καὶ ὡραιότητος, δὲν ἠθέλησε οὔτε κἂν νὰ τὶς ἰδῇ στὸ πρόσωπο. Εἶναι ταπεινωτικό, ἔλεγε, γιὰ ἕνα ποὺ νίκησεν ἄνδρας νὰ νικηθῇ ἀπὸ γυναῖκες. Ἡ Ἱστορία αὐτὴ μᾶς ὑπενθυμίζει τὸ Γραφικὸ παράγγελμα κατὰ τὸ ὁποῖον: Ὁ ἐμβλέψας πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι, ἤδη ἐμοίχευσε Δηλαδή: αὐτὸς ποὺ κάρφωσε τὰ μάτια του ἐπάνω στὴ γυναίκα γιὰ νὰ αἰσθανθῇ σαρκικὴ ἡδονή, αὐτός, κι᾽ ἂν δὲν ἦλθε σὲ πρᾶξι μοιχείας, ἐπειδὴ ὅμως ἡ ψυχή του συγκατετέθη στὴν ἐπιθυμία σαρκός, δὲν ἀπέφυγε τὴν ἁμαρτία. Γιατὶ ἂν συμπτωματικῶς ἡ μετὰ γυναικῶν ἀναστροφὴ γεννᾷ μέγιστο κίνδυνο σ᾽ ἐκείνους ποὺ τὶς διερευνοῦν καὶ τὶς περιεργάζονται, πολὺ περισσότερον ὅταν καταστρώνωνται ἐπίτηδες σχέδια συναντήσεων, γιὰ νὰ ἰδοῦν γυναῖκες ποὺ ντύνονται προκλητικὰ καὶ ἀσχημονοῦν, ἢ τραγουδοῦν ᾄσματα μὲ φιλήδονο περιεχόμενο ποὺ μποροῦν καὶ μόνον μὲ τὸ ἄκουσμα ν᾽ ἀνάψουν τὴν ἡδονικὴ φωτιὰ στοὺς ἀκολάστους. Τί ἔχουν νὰ εἰποῦν, λοιπόν, ἢ τί θ᾽ ἀπολογηθοῦν ὅσοι μάζεψαν χίλια δυὸ κακὰ στὴν ψυχή τους ἀπὸ τέτοιου εἴδους θεάματα; Εἶναι ἀσφαλῶς ἔνοχοι τοῦ ἁμαρτήματος τῆς μοιχείας, σύμφωνα μὲ τὰ λό-

για τοῦ Κυρίου, καὶ ὑπόδικοι ἐπομένως. Γιατὶ μπορεῖ ἕνας νὰ πέσῃ στὴν πορνεία μὲ λόγο, στὴ μοιχεία μὲ βλέμμα καὶ νὰ μολυνθῇ ἀκόμη μὲ τὴν ἀκοὴ καὶ νὰ δεχθῇ στὴν καρδιά του πράγματα ποὺ τὴ λερώνουν καὶ μὲ ἄμετρο φαγοπότι νὰ ξεπέσῃ ἀπ' τοὺς κανόνας τῆς σωφροσύνης. Ἐκεῖνος ποὺ σ' ὅλα αὐτὰ προσέχει καὶ κρατεῖ τὴ γραμμὴ τῆς παρθενίας προφυλασσόμενος μὲ τὴν ἐγκράτεια, πραγματικὰ ἀποδεικνύεται τέλειος τηρητὴς τοῦ χαρίσματος τῆς παρθενίας. Ἐάν, ὅμως, μὲ λόγια παρθενεύῃ καὶ κατ' ὄνομα, ἐνῷ μιμεῖται αὐτοὺς ποὺ συνευρίσκονται μὲ γυναῖκες, τοὺς μοιάζει στὰ ἔργα, καὶ εἶναι πλέον φανερὸ πὼς διώχνει τὸ ἀξιοσέβαστο τῆς παρθενίας ἀπὸ πάνω του καὶ ζῇ σὲ μιὰ ἡδονικὴ ἀπρέπεια. Δὲν εἶναι καθαρός, ἐπομένως, ἐκεῖνος ποὺ ζῇ γύρω ἀπὸ τὴ σωφροσύνη ἀνώμαλα, ἀλλ' ἐκεῖνος ποὺ ὑπέταξε τὸ σαρκικὸ φρόνημα στὸ πνεῦμά του. Ἐκεῖνος ποὺ ὑπεραγαπᾷ τὴ σωφροσύνη, διαβάζοντας συνεχῶς τὴ σχετικὴ μὲ τὸ ζήτημά μας ἱστορία τοῦ Ἰωσήφ, ἂς διδάσκεται ἀπ' αὐτὸν τὰς πράξεις τῆς σωφροσύνης. Καὶ τοῦτο, γιατὶ ἐκεῖ θὰ τὸν βρῇ ὄχι μονάχα ἐγκρατῆ ἀπέναντι τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν, ἀλλὰ καὶ φερόμενον μ' εὐχέρεια πρὸς τὴν ἀρετήν. Εἶναι πράγματι ὁ βίος τοῦ Ἰωσὴφ μιὰ προτροπὴ πρὸς τὴ σωφροσύνη ὅπως καὶ αἱ περὶ τὸν Σαμψὼν διηγήσεις εἶναι μιὰ συμβουλὴ γιὰ ἡρωϊσμούς. Καὶ ὅταν λέμε πὼς ὁ τάδε εἶναι σώφρων, ἐννοοῦμε πὼς ἡ σωφροσύνη δὲν προέρχεται ἀπὸ μαραμένα γηρατειά, ἢ ἀπὸ ἀρρώστεια ἢ ἀπὸ κανένα ἄλλο σύμπτωμα ποὺ ν' ἀχρήστευσε τὶς ὁρμὲς πρὸς ἀκολασίαν. Γιατὶ σ' αὐτὸν ὑπάρχουν μέσα οἱ ὁρμὲς τῆς ἀκολασίας. καὶ ἐπομένως αἱ ὀρέξεις της, ἀλλ' ἐμποδίζεται ἡ ἐνεργὸς πρᾶξις ἀπ' τὴν ἀδυναμία τῶν ὀργάνων. Σωφροσύνη ὅμως εἶναι μιὰ ἀληθινὴ θετικὴ δύναμι ποὺ ὑπάρχει στὰ κατάβαθα τῆς ψυχῆς θρονιασμένη, καὶ ἐξαφανίζει καὶ αὐτὰ τὰ ἴχνη τῶν αἰσχρῶν κινημάτων μὲ λογικὴ τακτική. Οὔτε μπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ σώφρων καὶ νὰ ἐπαινεθῇ ἐκεῖνος ποὺ εὐνουχίσθη. Ποιὸς θὰ εἶχε τὴν ἀπαίτησι νὰ ἰδῇ τοὺς ἵππους νὰ κερατίζουν καὶ ὄχι νὰ κλωτσοῦν, πρᾶγμα φυσικὸ καὶ ἀναμενόμενον; Ἀλλὰ καὶ τὰ ῥόδια ὅταν δὲν κερατίζουν, λόγῳ τῆς ἡμερότητός των, δὲν μᾶς κάνουν γι' αὐτὸ ν' ἀποροῦμε. Ἄξιος θαυμασμοῦ εἶναι ἐκεῖνος ποὺ, ἐνῷ ἔχῃ τὴ δύναμι νὰ κάμῃ τὸ κακό, δὲν τὸ κάνει, καὶ ὄχι τότε ποὺ φυσικῶς δὲν μπορεῖ. Καὶ ἡ σωφροσύνη ποὺ παρατηρεῖται στὰ γηρατειά, δὲν εἶναι σωφροσύνη, ἀλλ' ἀδυναμία πρὸς ἀκολασίαν. Ὁ νεκρὸς δὲν στεφανοῦται οὔτε καὶ-

λέγεται δίκαιος ἕνας ποὺ δὲν μπορεῖ ν' ἀδικήσῃ. Καὶ πρέπει ὁλόκληρο τὸ σῶμα νὰ σκληραγωγῆται καὶ νὰ συγκρατῆται, ὅπως συγκρατοῦνται οἱ ὁρμὲς τοῦ θηρίου, καὶ ἀποκοιμίζονται οἱ θόρυβοι ποὺ προκαλοῦνται ἀπ' αὐτὲς στὴν ψυχὴ μὲ τὸν ὑψωμὸ τοῦ μαστιγίου ποὺ λέγεται λογισμός. Πρέπει ὅμως νὰ δοθῇ προσοχὴ καὶ στὸ νοῦ ποὺ μοιάζει ἐκείνου ποὺ κρατεῖ στὰ χέρια του τὰ χαλινάρια τῶν ἀτιθάσσων ἵππων, ποὺ μποροῦν νὰ τὸν τσακίσουν, καὶ νὰ θυμᾶται τὸν Πυθαγόρα πού, σὰν ἔμαθε πὼς κάποιος τῆς συντροφιᾶς του ὑπέβαλε τὸν ἑαυτό του σὲ σκληραγωγίες καὶ νηστεῖες γιὰ ν' ἀδυνατίσῃ, τοῦ εἶπε: Δὲν θὰ παύσῃς νὰ χτίζῃς τὴ φυλακή σου πιὸ καταθλιπτική; Γι' αὐτὸ λένε πὼς ὁ Πλάτων, σὰν κατάλαβε πὼς ἐκεῖ ποὺ θὰ κατοικοῦσε θὰ ἐβλάπτετο σωματικά, ἦλθε στὰς Ἀθήνας ἐξεπίτηδες, ἵδρυσε τὴν Ἀκαδημία σὲ μέρος ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ μειώσῃ τὴ σωματική του διεγερσιμότητα, κάμνοντας, ἔτσι, ἕνα κλάδευμα, ὅπως γίνεται στ' ἀμπέλι ποὺ τοῦ ἀφαιροῦν τὰ περιττά. Ἐγὼ μάλιστα ἔχω ἀκούσει πὼς καὶ οἱ γιατροὶ θεωροῦν τὴν ἀπόλυτη ὑγεία ὄχι καὶ συμφέρουσα ψυχικῶς. Ἡ παραπολὺ περιποίησι τοῦ σώματος δὲν συμφέρει, καὶ εἶναι ἐμπόδιο στὴν πνευματικὴ πρόοδο. Τὸ νὰ προσκυνάῃ ἡ ψυχὴ τὸ σῶμα καὶ νὰ τὸ ὑπηρετῇ δουλικά, αὐτὸ εἶναι παραφροσύνη. Εἶναι προτιμότερο νὰ παραθεωρηθῇ τὸ σῶμα ὅταν φέρεται ἀκράτητο νὰ βυθισθῇ στὴ λάσπη τῶν αἰσθησιακῶν ἡδονῶν, ποὺ λερώνουν τὴν ψυχή. Αὐτὸ πρέπει τὰ κρατιέται στὴν ἀντοχή του, ὅσο δὲν ἐμποδίζει στὴν πνευματικότητα τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος συμβουλεύει νὰ μὴ πολυφροντίζουμε γιὰ τὸ σῶμα, γιατί, ἔτσι, τοῦ δίνουμε ἀφορμὴ νὰ διεγείρεται μὲ τὶς ταπεινὲς ἐπιθυμίες.

§. 2.

Καὶ τὰ μὲν δικά μας εἶναι αὐτά. Ἀλλὰ καὶ οἱ γυναῖκες, ἐννοῶ τὶς διεφθαρμένες, ποὺ ἐπούλησαν τὴν ἀρετὴ καὶ ἐλησμόνησαν τὸν Θεὸν καὶ περιφρόνησαν τὸ φόβο του καὶ δὲν ἔδωσαν καμμιὰ σημασία στὸ αἰώνιον πῦρ τῆς κολάσεως, κι' αὐτές, ἀντὶ νὰ καθήσουν στὰ σπίτια τους καὶ νὰ φέρνουν ζωηρὰ στὴ μνήμη τους τὴ Δευτέρα παρουσία, τὴ γενικὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν καὶ νὰ νοιώσουν τὴ σημασία τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ποὺ οἱ οὐρανοὶ θ' ἀνοιγοῦν καὶ οἱ σάλπιγες τοῦ Θεοῦ θὰ ἠχήσουν καὶ ὁ Κριτὴς θὰ φανῇ κι' ἡ δικαιοκρισία θ' ἀκολουθήσῃ καὶ θὰ λάβῃ ὁ καθένας ὅ,τι τοῦ ἀ-

ξίξει, ἀνάλογα μὲ τὰ ἔργα του, ἀντί, ἐπαναλαμβάνω, νὰ σκέπτωνται αὐτὰ καὶ νὰ καθαρίζουν τὶς καρδιές τους ἀπὸ πονηρὲς ἐπιθυμίες καὶ νὰ ἐξαλείφουν μὲ τὰ δάκρυά τους ὅλα ὅσα μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἁμαρτωλὰ ἔπραξαν καὶ νὰ ἑτοιμάζωνται γιὰ τὴν προϋπάντησι τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὴ μεγάλη ἐκείνη ἡμέρα, αὐτές, ἀφοῦ πέταξαν τὸ ζυγὸ ποὺ τὶς κρατοῦσε δουλωμένες κάτω ἀπὸ τὸ θέλημα τοῦ Χριστοῦ καὶ κουρέλιασαν τὰ καλύμματα τῆς κεφαλῆς καὶ τὰ δείγματα τῆς εὐπρεπείας καὶ τῆς σεμνότητος, καὶ περιεφρόνησαν καὶ αὐτὸν τὸν Θεόν, εἴπαμε, καὶ τοὺς Ἀγγέλους του, ξεπέρασαν σὲ ἀδιαντροπιὰ τοὺς παραστρατημένους ἄνδρας. Καὶ τὶς βλέπεις νὰ κόβουν τὰ μαλλιά τους, νὰ σβαρνίζουν τὰ φορέματά τους στὴ γῆ καὶ νὰ παίζουν τὰ πόδια τους σκανδαλιστικά, μ' ἕνα καὶ μόνο πονηρὸ σκοπό: νὰ τραβήξουν τὴ προσοχὴ τῶν νέων πρὸς ἀκολασίαν. Καὶ τὸ φοβερὸ εἶναι πὼς καὶ πλησίον ἱερῶν τόπων ποὺ ἐμαρτύρησαν ἅγιοι, στήνουν χοροὺς διὰ νὰ μολύνουν μὲ τὴν ἀσχημοσύνη τους καὶ τοὺς ἁγιασμένους αὐτοὺς τόπους. Καὶ τὸν ἀέρα μὲ τὰ πορνικά τους ᾄσματα ἐμόλυναν, καὶ τὴ γῆ ἀκόμη ποὺ τὴν πατοῦν μὲ τὰ ἀκάθαρτα πόδια τους καὶ ἐπάνω της χοροπηδοῦν. Μαζεύουν γύρω τους ἕναν ὄχλο ἀπὸ νεαροὺς γιὰ νὰ βλέπουν. Εἶναι, πράγματι, ἀναιδέστατες καὶ λυσσασμένες, καὶ τῶν μανιακῶν δὲν ὑστεροῦν. Λέγε μου: γελᾷς καὶ εὐχαριστεῖσαι βλέποντας τὴν ἀκόλαστη ὄψι, ἐνῷ ἔπρεπε νὰ δακρύζῃς καὶ νὰ στενάζῃς γι' αὐτὸ ποὺ μᾶς βρῆκε; Τραγουδᾷς τῆς πόρνης τὰ ᾄσματα, καὶ διώχνεις τοὺς ψαλμοὺς καὶ τοὺς ὕμνους τῆς Ἐκκλησίας ποὺ ἐδιδάχθης ὡς χριστιανὴ κόρη; Κάνεις τσακίσματα μὲ τὰ πόδια σου μανικὰ καὶ τρελλὰ καὶ χορεύεις ὅ,τι δὲν πρέπει νὰ χορευθῇ, ἐνῷ τὰ γόνατά σου ἔπρεπε νὰ κλίνουν σὲ προσκυνήματα; Ποιὲς νὰ κλάψω; Τὶς ἀνύπαντρες κόρες ἢ ἐκεῖνες ποὺ ἔβαλαν στεφάνι τοῦ γάμου; Οἱ πρῶτες μετὰ τὴν ἐπιστροφή τους ἀπὸ τέτοια περιβάλλοντα, δὲν ἔφεραν μαζί τους τὴν παρθενία τους. Οἱ δεύτερες δὲν ἐπέστρεψαν μὲ σωφροσύνη στοὺς ἄνδρες τους. Κι' ἂν μερικὲς ξέφυγαν σωματικὰ τὴν ἁμαρτία, πάντως ἐδέχθησαν τὸ μολυσμὸ στὴν ψυχή τους. Γι' αὐτὸ κάθε γυναίκα πρέπει νὰ γνωρίζῃ πὼς σὰν ντυθῇ ἄσεμνα θὰ φθάσῃ σιγὰ-σιγὰ καὶ στὸ ὁλοκληρωτικὸ γδύσιμό της. Ἐπειδὴ στὸ δρόμο χοροπηδοῦν, σύρουν τὰ φορέματά τους, περπατοῦν σὰν νὰ μὴν εἶναι καθόλου ντυμένες, παίρνουν διαταγὴ νὰ γυμνωθοῦν ἐντελῶς καὶ νὰ ἀποβάλουν καὶ αὐτὸ τὸ ἴχνος τῆς εὐπρεπείας ποὺ περισώζει ὁ ἱματισμός. Ἀλλ' ὁ Κύριος, ἐὰν ἄπρεπα ντύνεσθε, θὰ

σᾶς ἀφαιρέσῃ τὸ στολίδι τοῦ ἱματισμοῦ, ἀφοῦ τὸν ποδοπατεῖτε καὶ τὸν γεμίζετε μὲ τὶς βρωμιὲς τῶν σαρκικῶν ἁμαρτημάτων. Ἀλλὰ ρωτοῦν: Ποιὸς εἶναι αὐτὸς ὁ ἱματισμός; Δὲν ἀκοῦτε; «Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε.» Αὐτὸν θὰ ἀφαιρέσῃ ὁ Κύριος ἀπὸ ἐκείνους ποὺ μὲ τὶς ἁμαρτίες τους τὸν καταπατοῦν καὶ τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ περιφρονοῦν.

Οἱ γυναῖκες, λοιπόν, ποὺ ὑπερηφανεύονται γιὰ τὸ σωματικό τους κάλλος, οἱ γυναῖκες πού σηκώνουν τὴ μύτη ψηλὰ μπροστὰ στὶς ἄλλες καὶ κομπορρημονοῦν μάταια, καὶ καυχῶνται γιὰ ἕνα πρᾶγμα ποὺ σὰν ἄνθος μαραίνεται καὶ πέφτει καὶ ἀνασηκώνουν τὸν τράχηλό τους γιὰ νὰ ξεχωρίζουν μεταξὺ τῶν πολλῶν, ἂς σημειώσουν τὸ φοβερὸ ρῆμα τοῦ Ἀποστόλου. Ὅποια γυναίκα εἶναι σεμνὴ καὶ κοσμία, ἔχει τὸ πρόσωπο ἀπὸ συστολὴ πρὸς τὴ γῆ. Ἡ ἄσεμνος ὅμως ἐκείνη ποὺ βγῆκε στὸ κυνῆγι γιὰ νὰ παγιδέψῃ πολλοὺς μὲ τὰ προσόντα τῆς ὀμορφιᾶς της, περπατεῖ μὲ σηκωμένο τὸ λαιμὸ καὶ κάνει νοήματα μὲ τὰ μάτια της στοὺς περαστικούς. Στὸ βλέμμα της διακρίνεται καθαρὰ ὁ σαρκικὸς πόθος καὶ μὲ τὴ θωριά της ἐξακοντίζει τὸ δηλητηριῶδες βέλος που φέρνει τὸν ἠθικὸ θάνατο. Παρατηρεῖται σ᾿ αὐτὲς ὅ, τι καὶ στὸ φαρμακερὸ φίδι ποὺ ὀνομάζεται βασιλίσκος. Αὐτό, λένε, πὼς μπορεῖ καὶ μὲ τὰ μάτια του ἀκόμη νὰ βλάψῃ τοὺς ἀνθρώπους. Ὑπάρχουν χρώματα ποὺ οἱ γυναῖκες τὰ μεταχειρίζονται γιὰ τὴν περιποίησι τοῦ προσώπου τους. Τὸ λευκὸ τὸ κόκκινο καὶ ἕνα ἄλλο ποὺ εἶναι μαῦρο. Τὸ πρῶτο, τὸ λευκό, ἀλλοιώνει τὴ φυσικὴ λευκότητα τοῦ σώματος, τὸ κόκκινο ζωηρεύει τὶς παρειὲς τοῦ προσώπου. Καὶ τὸ τρίτο, τὸ μαῦρο δηλαδή, χρησιμοποιεῖται κυκλοτερῶς στὰ φρύδια τῶν ματιῶν. Ὁ Κύριος, ὅμως, ἀπειλεῖ πὼς καὶ αὐτὰ θὰ τὰ πετάξῃ γιὰ νὰ μὴ κλέβουν οἱ γυναῖκες, ἔτσι, τὴ σωφροσύνη τῶν ἀνδρῶν καὶ νὰ μὴ αἰχμαλωτίζωνται τὰ μάτια τῶν νεωτέρων ἀπὸ τέτοιου εἴδους ζωγραφιές. Γιατὶ οἱ πονηρὲς διαθέσεις τῶν γυναικῶν προκαλοῦν διάβρωσι στὶς ψυχὲς ἐκείνων ποὺ γειτονεύουν. Ἂς τ᾿ ἀκοῦν αὐτὰ οἱ ἄνδρες καὶ οἱ γυναῖκες. Εἶναι προτιμότερο νὰ μείνουν στὴ σεμνότητα τῆς χηρείας των, ἂν χήρεψαν, παρὰ νὰ μποῦν σὲ πολυγαμία ἄπρεπη, δίπλα στάλογα. Οἱ μὲν ποὺ ἦσαν ἐχθροὶ πρίν, κάνουν μνημόσυνο στοὺς πεθαμένους. Οἱ δὲ μητρυιὲς ἀρχίζουν τὸ μῖσος μετὰ θάνατον. Λέγουν πὼς τὸ θηλυκὸ τρυγόνι, ἂν ποτὲ μείνῃ χωρὶς τὸ σύζυγό του, δὲν ζευγαρώνεται μὲ ἄλλο, μέχρι θανάτου. Ἀπαρνεῖται τὴ σύζευξι. Λοιπόν, τὶ θὰ ὑπῆρχε περισσότερον ἀη-

δὲς μεταξύ μας ἀπὸ τὸ γεγονὸς νὰ μὴ δείχνουμε, ὄχι μονάχα τὴν ἴδια πρὸς τοὺς ὁμοζύγους στοργή, ὅπως καὶ τὰ ἄλογα ζῷα, ἀλλὰ καὶ νὰ παίρνουμε ἀντίθετο δρόμο ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ μᾶς χαράσσουν οἱ ἐντολὲς τοῦ Κυρίου; Μὲ σηκωμένο τὸν τράχηλο, μὲ ματιὲς δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ πονηρές, μὲ ἐπινοήματα χρωμάτων, μὲ κάθε τὶ ποὺ ὑποκλέπτει τὴ σωφροσύνη, μὲ πράγματα τὰ ὁποῖα ὁπωσδήποτε θ' ἀφαιρεθοῦν, τότε, ὅταν ἐνώπιον τοῦ Κριτοῦ ὅλα θὰ φανοῦν γυμνά, τότε, ὅταν ὁ γκρεμισμένος ἐγωϊσμὸς εἶναι φανερός, ἡ μελαγχολία ζωγραφισμένη στὶς παρειές, καὶ τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου μαυροκίτρινο ἀπὸ τὸ φόβο, τότε ποὺ ὁ καθένας θὰ λάβη σύμφωνα μὲ τὰ ἔργα του τὴν πληρωμή του.

Αὐτά, ἀγαπητέ μου, ἐμεῖς νὰ λάβουμε ὑπὸ σημείωσιν καὶ νὰ τρέξουμε, ἐφ' ὅσον ἀκόμη ὑπάρχει καιρός, νὰ τακτοποιήσουμε τὴ ζωή μας κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, γιὰ ν' ἀπολαύσουμε τὰ αἰώνια ἀγαθὰ κοντὰ στὸν Κύριό μας Ἰησοῦν Χριστόν, στὸν Ὁποῖον ἀνήκει ἡ αἰωνία δόξα. Ἀμήν.—

